

SOLIQ HISOBOTINI TUZISH USHLUBLARINI XALQARO AMALIYOTGA
MUVOFIQLASHTIRISH IMKONIYATLARI

A'zamova Aziza Olimjon qizi

Toshkent davlat Iqtisodiyot universiteti Tayanch doktorant

Annotatsiya:

Mazkur maqolada soliq hisobotlarini tuzish ushblarining xalqaro standartlarga moslashtirilishi, uning dolzarbligi va iqtisodiyot barqarorligiga ta'siri tahlil etilgan. Muallif xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS, GAAP) va BEPS tamoyillari asosida soliq hisobotlarini shakllantirishning afzalliklari hamda bu jarayonning O'zbekiston amaliyotiga tatbiq etish imkoniyatlarini chuqur tahlil qilgan. Maqolada shuningdek, raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali soliq nazoratining shaffofligini oshirish, soliq hisoboti jarayonini avtomatlashtirish bo'yicha takliflar keltirilgan.

Kalit so'zlar: soliq hisobotlari, xalqaro amaliyot, IFRS, GAAP, raqamli texnologiyalar, moliyaviy standartlar.

Kirish

Hozirgi davrda iqtisodiy globallashtirish sharoitida korxonalar faoliyati nafaqat milliy, balki xalqaro standartlar asosida yuritilishini talab qilmoqda. Shu jihatdan soliq hisobotlari ham korxonaning moliyaviy faoliyatini ochiq va shaffof ifodalovchi asosiy hujjatlardan biri sanaladi. Xalqaro amaliyotda soliq hisobotlarini tuzish qoidalari aniq va standartlashtirilgan bo'lib, O'zbekistonda ham bu sohada islohotlar amalga oshirilmoqda.

Asosiy qism

Soliq hisobotlari korxonalar va tashkilotlarning davlat oldidagi moliyaviy majburiyatlarini ko'rsatuvchi hujjat bo'lib, uning to'g'ri va aniq tuzilishi davlat byudjetiga tushumlarning barqarorligini ta'minlaydi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, moliyaviy hisobotlarni yagona standart asosida tuzish soliq organlari uchun ma'lumotlarni tezkor va aniqlik bilan qayta ishlash imkonini beradi.

Hozirgi vaqtda eng keng tarqalgan xalqaro standartlar quyidagilar hisoblanadi:

- IFRS (International Financial Reporting Standards) — xalqaro moliyaviy hisobot standartlari;
- GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) — AQSh va boshqa rivojlangan mamlakatlarda amalda bo'lgan moliyaviy hisobot standartlari.

O'zbekiston Respublikasida soliq hisobotlarini xalqaro amaliyotga muvofiqlashtirish maqsadida bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, 2020 yildan boshlab yirik korxonalar uchun IFRS talablariga asoslangan moliyaviy hisobotlarni joriy etish bosqichma-bosqich boshlanmoqda. Bu esa investorlar va soliq organlari uchun ma'lumotlarning ishonchliligini oshiradi.

Xalqaro amaliyotda soliq hisobotlari tuzilishi, shaffoflik va raqamli texnologiyalardan keng foydalanish quyidagi ijobiy natijalarni ta'minlaydi:

1. Iqtisodiy ochiqlik va ishonchlilik. Soliq hisobotlari xalqaro talablarga muvofiqlashtirilsa, investorlar uchun kompaniyaning moliyaviy ahvoli haqida ishonchli ma'lumotlar taqdim etiladi.

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-4

2. Xalqaro soliq tartiblarini qo'llash. OECD tomonidan ishlab chiqilgan BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) tamoyillari orqali korporativ soliqlarni hisoblash va taqsimlash yanada adolatli va aniq bo'ladi.

3. Raqamli texnologiyalar asosida avtomatlashtirish. Soliq hisobotlarini elektron shaklda taqdim etish va avtomatlashtirilgan tizimlar orqali nazorat qilish soliq ma'lumotlarini xato va soxtalashtirish xavfini kamaytiradi.

Shuningdek, soliq hisobotini tuzish uslublari samarali bo'lishi uchun quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- Moliyaviy va soliq hisobotlarini yagona formatda tuzish va elektron shaklga o'tkazish;
- Soliq organlari va korxonalar o'rtasidagi axborot almashinuvini soddalashtirish;
- Xalqaro standartlarni qabul qilish uchun kadrlar malakasini oshirish va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish.

Xulosa

Xalqaro standartlarga muvofiqlashtirilgan soliq hisobotlari iqtisodiy axborotning aniqligi va ishonchliligini ta'minlab, davlat byudjetiga tushumlarni oshirish, investitsion jozibadorlikni kuchaytirish va tadbirkorlik muhitini yaxshilashga xizmat qiladi. O'zbekiston iqtisodiyotida soliq hisobotini tuzish uslublarini modernizatsiya qilish orqali global iqtisodiy makonga integratsiya jarayonini tezlashtirish mumkin. Bu esa davlat, korxonalar va investorlar o'rtasida o'zaro ishonchni mustahkamlash bilan birga, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2022.
2. Xodiev B.X., Yusupov S.S. "Soliq va soliqqa tortish." – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
3. IFRS Foundation Annual Report, 2023.
4. OECD BEPS Project Guidelines, 2023.
5. World Bank Report on Tax Transparency, 2022.